

УДК 929.5 Штиљановић
<https://doi.org/10.18485/bratstvo.2017.21.15>

ШТИЉАНОВИНА

Педесетих година двадесетог вијека више пута сам са железничке станице Острог, не на много великом одстојању, можда један километар или нешто више, посматрао два села – Пожар и Бороњину. Ту, да ли у њима, да ли је то њихов ближи простор или међупростор, није локалитет познат – једна површина се именује изразом Штиљановина. То је у горњој долини Зете, горњи дио Бјелопавлића – Вражегрмци.

У Бјелопавлићима се чува предање да су ту били Штиљановићи, на путу из својих родних Паштровића; али кад и колико, нико то не зна, него се тврди да су ту макар преноћили, а можда и били неколико генерација. У земљишњим књигама надлежне општине Даниловград нема ове локације посебно означене, а она је, кажу, ако је и има, као одређена површина без именованог власника – општедржавна имовина. Владимир Ћоровић је у *Народној енциклопедији* др Станоја Станојевића (IV, 1929, 1063), рекао за Стевана Штиљановића да је ту био око 1498. године, а идуће, 1499, пала је Зета под Турке. На то указује неколико следећих карактеристика и идеја о Стевану Штиљановићу а о свему томе говори Ћоровић у својој *Историји Срба* (Београд 2004, 390). Штиљановић је био кнез у српскоме јадранском приморју, у Паштровићима; наставио је пут и добро је радио и био добро виђен у Славонији и Срему, а онда, посебно у Срему, а послије тога у Мађарској где је скончао негдје послије 1540. године.

Послије смрти и сахране у Мађарској у Срему је био до 14. априла 1942. године када је пренесен у београдску Саборну цркву у којој се и данас налази; с њим су пренесени и цареви Свети Лазар и Свети

Урош који су враћени, а он чека свој повратак у Шишатовац који је већ добро уређен. Он ликовно присуствује у цркви Градац у Петровцу на Мору (1620), а њему је посвећен храм у Бечићима (обновљен 1810). У *Енциклопедији православља* (III, 2002, 1862) има о њему доста података. Дакле, присутан је и у својима родним Паштровићима. У Срему, у Шишатовцу су биле његове свете мошти, а литругијски спомен му је уприличен, заједно са супругом Јеленом, 17/4. октобра.

Не би требало занемарити ово питање и дозволити да овај локалитет, односно његов спомен Штиљановина, потоне у заборав. Било би добро да буде идентификован, па онда и маркиран, и тако покаже траг кретања Штиљановићева – ондашњег, и направи везу између простора његове присутности – оне у ширинама Паноније – Барања, Славонија, Срем, (Моровић), Мађарске (Ћунтир, у коме је преминуо и био сахрањен после 1540), и везан са овима његовим поменима и потврдама у јужном приморју. То ће бити богатство историји и прилог идентитету, а ово је крај који стварно веже крајеве његова рођења, активне дјелатности и упокојења (Ћунтир, у Мађарској). Ово мјесто треба идентификовати и оисторичити именом његова некадашњег краткотрјног становника – деспота и свеца Стефана Штиљановића. Богу у славу а њему и његовој супрузи светој Јелени, у част подигнута је у мјесту Каранац у Барањи код Кнежевих Винограда 1991. године нова црква.

Димитрије М. Калезић